

### บทที่ 3

#### วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ มุ่งศึกษาการสร้างเครือข่ายสารสนเทศชุมชนของห้องสมุดประชาชนในจังหวัดปทุมธานี วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการสร้างเครือข่ายสารสนเทศชุมชน ปัญหาและอุปสรรค และความคิดเห็นของประชาชนต่อการสร้างเครือข่ายสารสนเทศชุมชนของห้องสมุดประชาชนในจังหวัดปทุมธานี โดยใช้การสัมภาษณ์และแบบสอบถามเป็นเครื่องมือหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. วิธีการรวบรวมข้อมูล
5. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

#### ศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ศึกษาข้อมูลและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเครือข่ายสารสนเทศชุมชนของห้องสมุดประชาชนในจังหวัดปทุมธานี ตลอดจนข้อมูลของการให้บริการของห้องสมุดประชาชนในจังหวัดปทุมธานี รวมทั้งวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับระเบียบวิธีวิจัย การสร้างเครื่องมือ และสถิติในการวิจัย รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากหนังสือ บทความวารสาร เอกสารภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และแหล่งข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต

### ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ หัวหน้าบรรณารักษ์ หรือ บรรณารักษ์ ที่ปฏิบัติงาน หรือเจ้าหน้าที่ของห้องสมุดประชาชนในจังหวัดปทุมธานี จำนวน 16 คน และผู้ใช้ห้องสมุดประชาชนในจังหวัดปทุมธานี ซึ่งใช้บริการในรอบ สัปดาห์ จำนวน 3,244 คน

**กลุ่มตัวอย่าง** กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสัมภาษณ์ คือ หัวหน้าบรรณารักษ์ หรือบรรณารักษ์ที่ปฏิบัติงาน หรือเจ้าหน้าที่ของห้องสมุดประชาชนในจังหวัดปทุมธานี จำนวน 16 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการตอบแบบสอบถาม คือ ผู้ใช้ห้องสมุดประชาชนในจังหวัดปทุมธานี จำนวน 356 คน ซึ่งได้มาโดยการคำนวณจากสูตร Yamane (1970) ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 ดังสูตร

$$n \equiv \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

เมื่อ N = กลุ่มประชากรทั้งหมด

n = กลุ่มตัวอย่าง

e = ระดับความคลาดเคลื่อน

$$\begin{aligned} \text{แทนค่าในสูตร} \quad N &= \frac{3,244}{1 + 3,244 (0.05)^2} \\ &= 356 \text{ คน} \end{aligned}$$

การเลือกกลุ่มตัวอย่างครั้งนี้ได้ใช้วิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ (stratified random sampling) ตามสัดส่วนของแต่ละห้องสมุดประชาชน ดังข้อมูลในตาราง 1

ตาราง 1  
จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

| ห้องสมุดประชาชน                                      | จำนวนกลุ่มตัวอย่าง |               |
|------------------------------------------------------|--------------------|---------------|
|                                                      | ประชากร            | กลุ่มตัวอย่าง |
| ห้องสมุดประชาชนจังหวัดปทุมธานี                       | 954                | 104           |
| ห้องสมุดประชาชนอำเภอสามโคก                           | 480                | 53            |
| ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี”<br>อำเภอลาดหลุมแก้ว | 120                | 13            |
| ห้องสมุดประชาชนอำเภอลำลูกกา                          | 480                | 53            |
| ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอธัญบุรี        | 300                | 33            |
| ห้องสมุดประชาชนอำเภอหนองเสือ                         | 420                | 46            |
| ห้องสมุดประชาชนอำเภอลองหลวง                          | 490                | 54            |
| รวม                                                  | 3244               | 356           |

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม ที่สร้างขึ้นโดยศึกษาจากเอกสารของหน่วยงานและจากการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องจากหน่วยงานจริง

แบบสัมภาษณ์

- สร้างแบบสัมภาษณ์ เกี่ยวกับการสร้างเครือข่ายสารสนเทศชุมชนของห้องสมุดประชาชนในจังหวัดปทุมธานี ซึ่งสัมภาษณ์หัวหน้าบรรณารักษ์ หรือบรรณารักษ์ที่ปฏิบัติงาน หรือเจ้าหน้าที่ของห้องสมุด ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้  
ตอนที่ 1 ข้อมูลที่เกี่ยวข้องการดำเนินงานบริการชุมชนของหน่วยงาน มีจำนวน 5 ข้อ ได้แก่  
ข้อที่ 1 สัมภาษณ์เกี่ยวกับ นโยบายหรือวัตถุประสงค์ การจัดทำ แผนงาน ด้านเป็นศูนย์ข้อมูลข่าวสารของชุมชน

ข้อที่ 2 สัมภาษณ์เกี่ยวกับด้านเป็นศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชน

ข้อที่ 3 สัมภาษณ์เกี่ยวกับด้านเป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมของชุมชน

ข้อที่ 4 สัมภาษณ์เกี่ยวกับด้านเป็นศูนย์กลางการพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ใน

ชุมชน

ข้อที่ 5 สัมภาษณ์เกี่ยวกับด้านพัฒนาห้องสมุดมีชีวิต

ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการสร้างเครือข่ายชุมชนของห้องสมุดประชาชน สัมภาษณ์เกี่ยวกับนโยบายหรือวัตถุประสงค์ การจัดทำ แผนงาน ชื่อ โครงการ หน่วยงานที่รับผิดชอบการบริการชุมชน ขอบเขตหน้าที่ บุคลากร แหล่งงบประมาณ และการประเมินผล ลักษณะแบบสัมภาษณ์เป็นแบบเดิมคำ

2. นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจและนำมาปรับปรุงแก้ไข

3. นำแบบสัมภาษณ์ที่ได้แก้ไขจากการตรวจของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเพื่อหาความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์และนำมาแก้ไขปรับปรุงจนได้แบบสัมภาษณ์ที่สมบูรณ์

4. นำแบบสัมภาษณ์ที่สมบูรณ์แล้วไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

#### แบบสอบถาม

1. สร้างแบบสอบถามผู้ใช้ประชาชนในชุมชนของห้องสมุดประชาชนในจังหวัดปทุมธานี โดยแบ่ง เป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ห้องสมุดที่ใช้บริการ เพศ อายุ อาชีพ และวุฒิการศึกษา เป็นคำถามแบบเลือกตอบและเติมคำ

ตอนที่ 2 สภาพการใช้บริการห้องสมุดประชาชน

ตอนที่ 3 สภาพปัญหาเกี่ยวกับการใช้บริการสารสนเทศชุมชนของห้องสมุดประชาชน

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นของประชาชนในการสร้างเครือข่ายสารสนเทศชุมชนของห้องสมุดประชาชนในจังหวัดปทุมธานี ได้แก่ ด้านศูนย์ข้อมูลข่าวสาร ด้านศูนย์การเรียนรู้ ด้านศูนย์กลางการจัดกิจกรรมชุมชน ศูนย์กลางการพัฒนาเครือข่ายการ

เรียนรู้ในชุมชน และด้านการพัฒนาห้องสมุดมีชีวิต ที่เอื้อต่อการเรียนรู้อย่างกว้างขวาง ต่อเนื่องตลอดชีวิต (rating scales) ซึ่งกำหนดไว้ 5 ระดับ ตามวิธี Likert (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2540, หน้า 107) ดังนี้

5 หมายถึง ระดับมากที่สุด

4 หมายถึง ระดับมาก

3 หมายถึง ระดับปานกลาง

2 หมายถึง ระดับน้อย

1 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับด้านศูนย์ข้อมูลข่าวสาร ด้านศูนย์การเรียนรู้ ด้านศูนย์กลางการจัดกิจกรรมชุมชน ศูนย์กลางการพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชน และด้านห้องสมุดมีชีวิต เป็นคำถามแบบปลายเปิด

2. นำแบบสอบถามให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจและนำมาปรับปรุงแก้ไข

3. นำแบบสอบถามที่ได้แก้ไขจากการตรวจของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและแก้ไขปรับปรุงเพิ่มเติมอีก

4. นำแบบสอบถามไปทดสอบเพื่อหาความเชื่อมั่นโดยทดลองเก็บข้อมูลกับผู้ใช้ห้องสมุดประชาชนจังหวัดนนทบุรี จำนวน 30 คน โดยได้ค่าความเชื่อมั่น เกี่ยวกับการให้บริการสารสนเทศชุมชน ได้ 0.87 และค่าความเชื่อมั่นความคิดเห็นของประชาชนในการสร้างเครือข่ายสารสนเทศชุมชนของห้องสมุดประชาชนในจังหวัดปทุมธานี ได้ 0.92

5. หลังจากการนำแบบสอบถามไปทดสอบเพื่อหาความเชื่อมั่น ทำให้พบข้อบกพร่องของแบบสอบถามและได้นำมาปรับปรุงแก้ไขจนได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์

6. นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์แล้วไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

### วิธีการรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยมีวิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. นำแบบสัมภาษณ์สำหรับหัวหน้าบรรณารักษ์ หรือบรรณารักษ์ที่ปฏิบัติงาน

หรือเจ้าหน้าที่ของห้องสมุด ไปให้กลุ่มตัวอย่างเพื่อให้ทราบคำถามล่วงหน้าและเตรียมคำตอบไว้ แล้วจึงนัดวันและเวลาในการสัมภาษณ์

2. นำแบบสอบถามสำหรับผู้ใช้บริการห้องสมุด ไปแจกให้กับผู้ที่มาใช้บริการห้องสมุดประชาชนในช่วงเวลาที่เก็บข้อมูล จำนวน 356 คน โดยแบบสอบถาม 1 ชุดต่อผู้ใช้บริการห้องสมุด 1 คน ไม่แจกซ้ำคนเดิม เพื่อให้ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างจากห้องสมุดประชาชนทั้ง 7 แห่ง จนครบ 356 คน

### วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้รับแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามกลับคืนมาแล้ว ได้นำมาตรวจสอบความครบถ้วนและความถูกต้อง แล้วนำมาประมวลผล โดยผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1. ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับหน่วยงาน และตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานบริการชุมชนของหน่วยงาน นำเสนอข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่และบรรยายความ

2. ข้อมูลจากแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรม SPSS for Windows ได้แก่

2.1 ข้อมูลจากแบบสอบถาม ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ห้องสมุดที่ให้บริการ เพศ อายุ อาชีพ และวุฒิการศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ

2.2 ข้อมูลจากแบบสอบถาม ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของประชาชนที่ใช้บริการ ห้องสมุดประชาชน ได้แก่ ด้านศูนย์ข้อมูลข่าวสาร ด้านศูนย์การเรียนรู้ ด้านศูนย์กลางการจัดกิจกรรมชุมชน ศูนย์กลางการพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชน และด้านห้องสมุดมีชีวิตซึ่งเป็นแบบประมาณค่า วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าทางสถิติ ดังนี้

2.2.1 ค่าเฉลี่ย ( $\bar{X}$ )

2.2.2 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ( $SD$ )

2.2.3 การแปลความหมายของข้อมูลใช้มาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ  
ตามเกณฑ์ช่วงคะแนนดังนี้ (ประคอง กรรณสูต, 2542, หน้า 73)

ระดับ 4.51-5.00 หมายถึง มากที่สุด

ระดับ 3.51-4.50 หมายถึง มาก

ระดับ 2.51-3.50 หมายถึง ปานกลาง

ระดับ 1.51-2.50 หมายถึง น้อย

ระดับ 1.00-1.50 หมายถึง น้อยที่สุด

### สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) เพื่อสรุปข้อมูล โดยใช้ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. สถิติเชิงอนุมาน (inference statistics) เพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัย โดยใช้  $t$  test และ  $F$  test (One-way ANOVA) และทดสอบรายคู่ เมื่อพบค่าเฉลี่ยของตัวแปรที่ทดสอบมีค่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05